

Nieuwsbrief European Invertebrate Survey - Nederland, 22: 9-12.

Publikaties

Mededelingen EIS-Nederland

54. Stigter, H. & A. van Frankenhuyzen, 1992. *Argyresthia trifasciata*, een nieuwe beschadiger van coniferen in Nederland (Lepidoptera: Yponomeutidae, Argyresthiinae). - *Entomologische Berichten, Amsterdam* 52: 33-37, fig. 1-4, tabel 1-2.

Melding van een nieuwe bladmineerder voor Nederland, die als belangrijke aantaster op coniferen kan optreden. Biologie, schade en verspreiding van de soort, alsmede de verschillen ten opzichte van de verwante *A. thuilla* worden besproken. Met 1 kaart.

56. Stigter, H. & G. Romeijn, 1992. *Thaumtopoea processinorea* na ruim een eeuw weer plaatselijk massaal in Nederland. - *Entomologische Berichten, Amsterdam* 52: 66-69, fig. 1-4, tab. 1.

Overzicht van het optreden van de processierups met een bespreking van het recente, massale optreden in Noord-Brabant. Tevens opmerkingen over de biologie van de soort. Met 1 kaart.

59. Drost, M. B. P., H. P. J. J. Cuppen, E. J. van Nieukerken & M. Schreijer, 1992. *De waterkevers van Nederland. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht / Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden.* 280 p, 824 fig.

Zie voor een uitgebreide bespreking onder Boekbesprekingen. Bevat ook een hoofdstuk waarin de methode van EIS Nederland wordt beschreven en een aantal verspreidingskaartjes wordt gegeven.

60. Kleukers, R. M. J. C. & B. Odé, 1992. *Het voorkomen van Chorthippus apricarius in Nederland (Orthoptera: Acrididae).* - *Entomologische Berichten, Amsterdam* 52: 89-94, fig. 1-3.

Uitgebreide bespreking van de vondst van een grote populatie van deze zeldzame sprinkhaan bij Zwolle. Aan de hand van de oecologie van de soort wordt de verspreiding in West-Europa behandeld en worden mogelijk oorzaken voor de zeldzaamheid genoemd.

61. Winkelman, J. K., 1993. *Chrysomina limbata in Nederland.* - *Entomologische Berichten, Amsterdam* 53: 44-48, fig. 1-3.

Bespreking van het voorkomen in Nederland van een soort met het hoofdverspreidingsgebied in de alpiene zone van hooggebergten en op droge, open zandvlaktes. Ook de levenswijze wordt besproken.

62. Peeters, T. J. M., 1992. *Kakkerlakken- en sprinkhanendoders (Hymenoptera: Sphecidae) in Nederland I.* - *Saltafel* 7: 23-26, fig. 1-3.

Een algemene inleiding over de relatie tussen graafwespen en Orthoptera met de bespreking van twee soorten kakkerlakkendoders.

63. Romeijn, G., 1993. *Het genus Metallus in Nederland (Hymenoptera: Tenthredinidae).* - *Entomologische Berichten, Amsterdam* 53: 93-95, fig. 1-2.

Overzicht van het genus *Metallus* in Nederland, met informatie over

taxonomie, verspreiding en biologie van de drie Nederlandse soorten. Drie kaarten.

64. Kleukers, R., 1992. *Het voorkomen van de zandoorworm Labidura riparia (Pallas) in Nederland.* - *Nieuwsbrief Saltafel* 8: 1-4, fig. 1, foto 1.

Naar aanleiding van een vondst van een grote populatie zandoorwormen op het Hulshorsterzand wordt een overzicht gegeven van de Nederlandse vindplaatsen en de biologie van deze soort. Ook wordt informatie verstrekt over beschermingsmaatregelen voor deze soort.

65. Achterkamp, B. & R. Kleukers, 1992. *Een verrassende nieuwe vindplaats van Chorthippus apricarius (L.) in Nederland.* - *Nieuwsbrief Saltafel* 8: 25-26, fig. 1-2.

Na de bovengenoemde melding van het locomefje (mededeling EIS-Nederland nr. 60) een volgende nieuwe vindplaats bij Santpoort. Er wordt ingegaan op de vraag of de twee nieuwe vindplaatsen duiden op immigratie of het vinden van reeds langer bestaande vindplaatsen.

66. Wasscher, M. T. & J. van Tol, 1993. *Veranderingen in het voorkomen van libellen (Odonata) in relatie tot geselecteerde milieuparameters.* - *Flora en Fauna 2030. Achtergrondreeks, deel 3. Project Ecologische Inpasbaarheid Stoffen*

Het Project Ecologische Inpasbaarheid Stoffen (PEIS) van het Directoraat-generaal Milieubeheer van Ministerie van VROM heeft tot doel door integratie van stof- en ecosysteemkennis een indicatie te kunnen geven van de gevolgen voor flora en fauna van het gebruik van 'stoffen'. Voor de libellen is dit uitgewerkt middels een prognose voor de veranderingen in de Nederlandse libellenfauna tot 2010 rekening houdend met door de mens veroorzaakte milieuproblemen als klimaatverandering, verzuring, verdroging en versnippering.

67. Cuppen, J. G. M., 1993. *Distribution and ecology of Hydraena Kugelanni in The Netherlands (Coleoptera: Hydraenidae).* - *Tijdschrift voor Entomologie* 136: 1-10, fig. 1-16, tab. 1-5.

Overzicht van verspreiding en ecologie van de Nederlandse *Hydraena*-soorten. Ecologische informatie betreft zowel fysische als chemische informatie alsmede aantekeningen over co-existentie en fenologie.

Overige EIS-publikaties

Nederlandse Faunistische Mededelingen 5. *Stichting European Invertebrate Survey - Nederland/Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden.* 1-67, 31 fig. Prijs: f 20,00 (zie blz. 16).

Als voorschot op een nieuwe lay-out en omslag, waarover Stichting EIS-Nederland en het Nationaal Natuurhistorisch Museum overleggen, een eerste Faunistische Mededeling waar ook kortere artikelen in staan. Deze Mededeling bevat vijf artikelen:

- B. van Aartsen - Nieuwe en zeldzame zweefvliegen voor de Nederlandse fauna (Diptera: Syrphidae)
- R. Beenen & J. Winkelman - Naamlijst van de Nederlandse bladkevers (Coleoptera: Chrysomelidae)
- Th. Heijerman - Naamlijst van de snuitkevers van Nederland en het omliggende gebied (Curculionoidea: Curculionidae, Apionidae, Atellabidae, Urodontidae, Anthribidae en Nemomychidae)
- E. J. van Nieuwerkerken, C. Gielis, K. J. Huisman, J. C. Koster, J. H. Kuchlein, H. W. van der Wolf & J. B. Wolschrijn - Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland (Lepidoptera)
- H. Wijnhoven - *Hyloniscus riparius*: een lang onopgemerkte landpissebed in Nederland (Crustacea, Isopoda: Trichoniscidae)
- De beide keverlijsten geven een actueel beeld van de Nederlandse fauna en geven aan waar nog taxonomische problemen bestaan ten aanzien van soorten die op de Nederlandse lijst staan. Het artikel over zweefvliegen geeft voor het eerst de formele melding van een aantal soorten, dat terloops al elders vermeld werd, en diverse andere waarnemingen van zeldzamere soorten. Het artikel over Microlepidoptera geeft diverse soorten nieuw voor de fauna, alsmede een overzicht van de recent gemelde soorten en waarnemingen van bijzondere soorten. In het artikel over *Hyloniscus riparius* wordt uitgebreid de vondst van een populatie van deze pissebed in de Ooypolder besproken. De meeste artikelen zijn ruim geïllustreerd, enkele met fotos.

Nieuwsbrief Saltabel. Nieuwsbrief van de Sprinkhanenwerkgroep van de Benelux. Abonnementen: f 6,00 op giro 4862366 t. n. v. J. Wieringa te Wageningen o. v. v. "Saltabel".

No. 5: 30 juni 1991 verschenen; 25 p. No. 6: 1 december 1991 verschenen; 34 p. No. 7: 15 mei 1992 verschenen; 31 p. No. 8: 20 december 1992 verschenen; 32 p. No. 9: 10 juni 1993 verschenen; 25 p.

De eerste vier nummers van deze nieuwsbrief werden in Nieuwsbrief EIS-Nederland 20 (maart 1991) besproken. Sindsdien zijn vijf nummers verschenen, waarbij de Stichting EIS-Nederland voor de laatste vier nummers als uitgever is opgetreden. In deze vijf nummers is weer een keur aan artikelen verschenen over faunistiek, ecology en biologie van sprinkhanen uit de Benelux, alsmede literatuuroverzichten en mededelingen van de werkgroep.

Boekbesprekingen

Met bijdragen van Ron Beenen, Paul Beuk en Roy Kleukers

Adema, J. P. H. M. 1990. *De krabben van Nederland en België. Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 244 p., 79 figuren, 33 verspreidingskaarten, 3 foto's. ISBN 90-97239-02-8. Prijs: f 48,00.*

Dit overzichtswerk van de Nederlandse en Belgische krabben wordt ingeleid door L.B. Holthuis, die ons een blik gunt in de zevenenveertigjarige (!) voorgeschiedenis.

De basis van het boek wordt gevormd door de determinatiesleutels (tot op soort) en de soortbeschrijvingen. In de soortbeschrijvingen wordt veel aandacht besteed aan de biologie en verspreiding. Voor de leek op krabbengebied is de speciaal de paragraaf 'bijzonderheden' erg interessant vanwege de grappige anecdotes en culinaire details. Een onmisbaar werk voor een ieder die in de (mariene) fauna van Nederland en België geïnteresseerd is.

RK

Beukeboom, L., 1993. *De sprinkhanen en krekels van Nederland en België [2e verbeterde druk]. Utrecht: Jeugdbondsuitgeverij, 71 p. Bestellen: Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht, giro 233040, o. v. v. 'sprinkhanentabel'. Prijs:*** (leden) - f *** (niet-leden); bij afname van slechts één exemplaar geldt de niet-ledenprijs.*

Nadat de vorige druk (1986) uitverkocht raakte, bleek er, als gevolg van de toegenomen belangstelling voor sprinkhanen, acute behoefte aan een nieuwe druk. De sabelsprinkhanentabel is nu herzien en

verschillende verbeteringen zijn aangebracht.

RK

Coelen, J. E. M. (red.), 1992. *Verspreiding en ecologie van amfibieën en **reptielen in Limburg. RAVON, Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht. 352 p. [tabellen, figuren, ongenummerde foto's]. Bestellen: Stichting RAVON, Nijmegen, giro 142307 o. v. v. 'herpeto-atlas Limburg'. Prijs: f 46,40 (leden RAVON/Natuurhistorisch Genootschap) - f 56,40 (niet-leden).*

De eerste in een (voorgenomen) reeks provinciale atlassen van de herpetofauna. In dit fraai uitgevoerde boek zijn de verspreidingsgegevens van 1980 tot en met 1990 op basis van kilometerhokken samengevat.

Na de inleidende hoofdstukken wordt elke soort uitvoerig behandeld. In totaal hebben maar liefst 17 auteurs bijgedragen geleverd. Het is jammer dat de verspreiding vóór 1980 alleen in de tekst is beschreven en niet gevisualiseerd wordt in een verspreidingskaartje, bijvoorbeeld op basis van uurhokken. Dit had de achter- of vooruitgang van de soorten zeker inzichtelijker gemaakt.

Lezenswaard zijn vooral ook de uitleidende hoofdstukken over bescherming van de herpetofauna en de waardering van gebieden aan de hand van herpetofauna. Men geeft kaarten met kerngebieden voor amfibieën en reptielen aan de hand van een classificatiesysteem op basis van de provinciale en nationale status van aanwezige soorten. Deze kaarten worden dan o.a. gebruikt om de Ecologische Hoofdstructuur voor Limburg verder in te vullen. Het zou misschien zinvol zijn geweest om hierbij ook de oude gegevens te gebruiken. Nu vallen terreinen die de laatste decennia sterk achteruit zijn gegaan mogelijk buiten de boot. In dit soort terreinen zouden goede resultaten behaald kunnen worden met natuurontwikkeling, die dus misschien juist op dit soort terreinen gericht zou moeten worden.

RK

Drost, M. B. P., H. P. J. J. Cuppen, E. J. van Nieuwerkerken & M. Schreijer, 1992. *De waterkevers van Nederland. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht / Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 280 p., 824 fig. Bestellen: Uitgeverij KNNV, Eindhoven, giro 13028 o. v. v. 'waterkevers van Nederland'. Prijs: f 39,50 (leden) - f 47,50 (niet-leden) + f 4,50 verzendkosten.*

Dit keurig uitgegeven boek voorziet in een behoefte die al jaren bestaat bij zowel entomologen, aquatisch oecologen als natuurbeheerders. Waterkevers vormen een veelvormige en belangrijke groep van het aquatisch milieu, waarvoor tot deze uitgave geen betrouwbare determinatie-sleutel voor Nederland beschikbaar was. Het boek bestaat voor het grootste deel uit tabellen tot op de soort. In de andere hoofdstukken wordt o.a. de bouw, biologie en systematiek van waterkevers besproken.

In het door H. Cuppen geschreven hoofdstuk over de biologie worden gemeenschappen van waterkevers per biotooptype behandeld. Tevens wordt een rode lijst van bedreigde en uitgestorven soorten gepresenteerd, als basis voor wetgeving betreffende de bescherming van de leefgebieden van deze soorten.

RK

Hermans, J. T., 1992. *De libellen van de Nederlandse en Duitse Meinweg (Odonata). Maastricht: Stichting Natuurpublicaties Limburg, 191 p. [129 afb., 9 tabellen, 7 bijlages, 1 losse determinatiesleutel]. Bestellen: Publicatiebureau Natuurhistorisch Genootschap te Melick, giro 429851, o. v. v. 'Libellen Meinweg'. Prijs: f 29,90 (leden) - f 39,90 (niet-leden) + f 6,00 verzendkosten.*

Een gedegen boekwerk, dat begint met een inleiding waarin historie, geologie en plantengroei van het natuurgebied de Meinweg aan de orde komen. Na enige algemene informatie over libellen en de

historie van het libellenonderzoek in de Meinweg worden per soort het voorkomen en beschermingsaspecten besproken. Van de 69 in Nederland aangetroffen soorten libellen zijn er 45 uit het gebied bekend. Een determinatie tabel voor de soorten uit de Meinweg is los bijgesloten.

RK

Klausnitzer, B., 1993. *Ökologie der Großstadfauna* [2e verbeterde druk]. Jena/Stuttgart: Gustav Fischer Verlag, 454 p.

De tweede, verbeterde en uitgebreide, druk van dit oorspronkelijk in 1987 uitgegeven standaardwerk, waarin de fauna wordt besproken in relatie tot de specifieke biotische en abiotische omstandigheden van de stedelijke omgeving. De auteur gaat uitvoerig in op de verschillende leefgebieden binnen de stad en de oorsprong van de specifiek urbane fauna. Vervolgens wordt per taxonomische groep het voorkomen in de stad behandeld, waarbij veel aandacht wordt gegeven aan insecten. Afsluitend wordt in een kort hoofdstuk aangegeven welke maatregelen genomen kunnen worden om het dierleven in de stad te bevorderen.

RK

Nationaal Geografisch Instituut, 1992. *Topografische atlas België. Uitgeverij Lannoo/Nationaal Geografisch Instituut, Tielt/Brussel. 124 p.*

In Nederland brengt de Topografische Dienst een overweldigende hoeveelheid kaarten en atlassen van hoge kwaliteit op de markt. In België is men veel minder goed bedeed. Deze Belgische uitgave is de eerste atlas met een detaillering die te gebruiken is bij faunistisch en floristisch onderzoek. Hier moet bij vermeld worden, dat de schaal van 1:100.000 nog vrij grof is voor karterings-doeleinden, zodat men toch regelmatig zal moeten teruggrijpen op de gedetailleerdere losse kaarten. Het is ook jammer dat men gekozen heeft voor het coördinaten-stelsel van Lambert en niet voor het universele UTM-grid.

RK

Swaay, C. A. M. van, & I. van Halder (red.), 1993. *Jaarboek Natuur 1993. PGO - Flora en Fauna. De Vlinderstichting, Wageningen. 207 p. Bestellen: Vlinderstichting te Wageningen, giro 5134425, o. v. v. 'Jaarboek Natuur'. Prijs: (inclusief verzenden) f 20,00.*

Vanuit de Particuliere Gegevensleverende Organisaties - Flora en Fauna (PGO - Flora en Fauna) (EIS is ook zo'n PGO) bestond de behoefte te komen tot een jaarlijkse rapportage over de toestand van de natuur in Nederland, welke een rol zou moeten spelen bij de evaluatie van het natuurbeleid. Met steun van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij werd het Jaarboek Natuur 1993 vervaardigd. In het jaarboek leveren alle PGO's een bijdrage waarin hun aandachtsgroep of een deel daarvan wordt besproken. De aard van de bijdragen varieert van besprekingen van bijvoorbeeld een Rode Lijst (mossen en korstmossen) en een overzicht van soorten in de Natuurbeschermingswet (libellen) tot meer gedetailleerde uitwerking van onderzoek naar voorkomen en verspreiding van soorten en hun eventuele voor- en achteruitgang en mogelijke oorzaken daarvan (Dotterbloem en Waterviolier, langsprietmotjes). Op het gebied van de ongewervelden zijn er de volgende bijdragen: vanuit EIS-Nederland:

- P. J. van Helsdingen. Grote wolfspinnen in Nederland. pp 56-62, 3 kaartjes.
- R. Kleukers. Sprinkhanen en krekels. pp. 64-69, 2 kaartjes.
- M. Wasscher. Libellen: status van de in de Natuurbeschermingswet opgenomen soorten. pp. 70-77.
- H. Turin & T. Heijerman. Loopkevers. pp. 80-87.
- E. J. van Nieuwerkerken. De Langsprietmotjes van Blauwe Knoop en Klokjesgentiaan. pp. 88-96.

vanuit Stichting Tinea:

J. H. Kuchlein. De kleine vlinders. pp. 98-110.

vanuit de Vlinderstichting:

C. van Swaaij. De ontwikkeling van de dagvlinderstand in deze eeuw. pp. 114-124, 4 kaartjes.

De overige organisaties die hebben meegewerkt zijn de KNNV en haar Bryologische en Lichenologische Werkgroep, FLORON, SOVON, de Nederlandse Mycologische Vereniging, RAVON, het Vissen Inventarisatie Platform, VZZ en de Vleermuiswerkgroep/Stichting Vleermuis-Onderzoek. De conclusie van het Jaarboek is dat de achteruitgang van flora en fauna in hetzelfde hoge tempo is doorgegaan sinds de verschijning van het Natuurbeleidsplan in 1990. In de bijdragen zelf valt hierop af en toe nog wel een nuancering terug te vinden, maar de algemene trend is duidelijk.

PB

Steenbergen, H. A., 1993. *Macrofauna-atlas van Noord-Holland: verspreidingskaarten en responsies op milieufactoren van ongewervelde waterdieren. Provincie Noord-Holland, Dienst Ruimte en Groen. 651 p. Bestelling: Dienst Ruimte en Groen, Postbus 6090, 2001 HB Haarlem (023-143573). f 65,- (exc. verzendkosten).*

Van de provinciale inventarisaties van flora en fauna, die de provincie Noord-Holland sinds 1978 uitvoert, is de in 1979 gestarte inventarisatie van de macrofauna van de oppervlakte wateren één van de zeer uitgebreide. Op 1140 monsterpunten door de hele provincie werd de macrofauna (globaal: ongewervelde organismen groter dan 0,5 mm) onderzocht en werden abiotische en biotische milieufactoren vastgesteld. Deze publikatie geeft voor elke onderzochte soort of groep van soorten de verspreiding en een zogenaamde responsietabel, waaruit eventuele voorkeuren of afkeren heeft voor bepaalde klassen van de milieufactoren blijken. Bovendien wordt aangegeven of de soort een voorjaarssoort of een zomersoort is (de monsternames waren tussen april en september). De meeste groepen ongewervelden zijn in extenso onderzocht en geven een betrouwbaar beeld van de verspreiding. Een groep als de hogere Diptera, waarvan toch een redelijk aantal soorten een (semi-)aquatische levenswijze heeft, is voor een groot deel buiten de boot gevallen. Desondanks is de atlas meer dan toereikend voor de gestelde doelgroepen (provincies, Rijk, zuiveringsschappen, wetenschappelijke instellingen, scholen en adviesbureaus), omdat de atlas een drietal ingangen heeft: waar komen de soorten voor, wat gebeurt er waarschijnlijk met de soortensamenstelling van een water als de milieufactoren veranderen, en wat vertelt de soortensamenstelling van een monster over het bemonsterde water?

PB

Turin, H., A. Casale, O. L. Kryzhanovskij, K. V. Makarov & L. D. Penev, 1993. *Checklist and atlas of the genus Carabus Linnaeus in Europe (Coleoptera, Carabidae). Universal Book Services, Dr. W. Backhuys, Leiden. 79 p. Bestelformulier in deze Nieuwsbrief.*

Het genus *Carabus* is groot loopkevergenus met diverse soortencomplexen in Europa. Taxonomisch zijn er nog veel onduidelijkheden binnen dit genus, met name in mediterrane Europa en gebieden als bijvoorbeeld de Kaukasus. De politieke veranderingen in Oost-Europa openden de weg voor hechtere samenwerking tussen Oost- en Westeuropese carabidologen. Het eerste resultaat van deze gezamenlijke poging een aantal onduidelijkheden op te lossen is deze gecombineerde check list/atlas. In totaal zijn 280 ondersoorten verdeeld over 132 soorten opgenomen in de check list. De Kaukasische soorten zijn vanwege de grote taxonomische problemen niet opgenomen. De lijst geeft tevens alle synoniemen en verwijzingen naar aanvullende literatuur. Van alle soorten wordt de verspreiding op kaart weergegeven zonder dat hierbij het areaal van de afzonderlijke ondersoorten wordt weergegeven.

PB

Warchalowski, A., 1991. *Chrysomelidae, Stonkowate (Insecta: Coleoptera), czesc II podrodziny: Clythrinae i Cryptocephalinae*. Warschau. 347 p. Bestellen: Ars Polona, 00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmiescie 7, Polen. Prijs: onbekend.

Enige tijd geleden verscheen het tweede deel over de bladkevers in de serie fauna Polski. Het eerste deel werd gepubliceerd in 1985 en omvatte, naast een uitgebreide inleiding, de onderfamilies Donaciinae, Orsodacninae, Synetinae, Zeugophorinae en Criocerinae. In het tweede deel worden de Clythrinae en Cryptocephalinae behandeld.

De serie 'Fauna Polski' doet vermoeden dat uitsluitend de in Polen voorkomende soorten behandeld worden. Bij het doornemen van dit boek blijkt dit niet het geval te zijn. Alle Middeneuropese soorten worden behandeld, maar ook nog vele Zuid- en Zuidoosteuropese soorten. Enkele voorbeelden hiervan zijn *Labidostomis lusitanica*, *L. propinqua*, *Pachybrachis flexuosus* en *Cryptocephalus bicolor*. Soorten die nu niet direct in Polen te verwachten zijn.

Naast tabellen en beschrijvingen zijn er 680 figuren in het boek opgenomen. Veel van deze figuren geven de vorm van de genitaliën (meestal de aedeagus) weer.

Het aardige van dit boek is dat van een aanzienlijk deel van de soorten het areaal in Europa op kaart wordt weergegeven (zie voorbeeld *Cryptocephalus bohemicus*). Indien een soort ook buiten het aangegeven areaal waargenomen is, dan wordt dit met een stip aangegeven: een dichte stip voor een betrouwbare waarneming, een open stip bij een twijfelachtige waarneming. Een dergelijk kaartje geeft op heel overzichtelijke manier informatie over de verspreiding. Tot nu toe moesten we het doen met korte aanduidingen in Band 9 van 'Die Käfer Mitteleuropas' (bijvoorbeeld bij *Cryptocephalus bohemicus*: 'Bayern, Oststeiermark, ? Bohemen'). Een gedetailleerd faunistisch overzicht voor de bladkevers, zoals Horion tussen 1941 en 1974 voor diverse andere keverfamilies publiceerde, is weliswaar in voorbereiding, maar laat nog wel even op zich wachten. Omdat in dit boek alle in Nederland voorkomende soorten zijn opgenomen, is het ook voor Nederlandse coleopterologen een bruikbaar boek. Hoewel het, helaas, in het Pools is geschreven, zijn in ieder geval de genoemde afbeeldingen de moeite van het raadplegen waard.

RB

Zwart, K. W. R., L. J. W. de Goffau, P. Grootaert & J.T. de Jonge, 1992. *Nederlandse namen van insecten, de rechtvleugelige ordes (een tussentijdse rapportage)*. - Commissie voor Nederlandse Namen van Insecten van de Nederlandse Entomologische Vereniging, 24 p. Bestellen: Comm. Nederlandse namen insecten, Heelsum, giro 4030247, o. v. v. 'Naamlijst Orthoptera'. Prijs: f 4,00.

Het belang van een algemeen aanvaarde lijst met Nederlandse namen van insecten is evident. Niemand is gebaat bij de onduidelijkheid die bijvoorbeeld nu heerst omtrent de Nederlandse namen van de dagvlinders. De commissie is van mening dat alleen die soorten een officiële Nederlandse naam moeten krijgen, die herkenbaar zijn voor niet-specialisten. Daarnaast zouden ook de schadelijke of hinderlijke soorten een Nederlandse naam moeten krijgen. Alleen soorten waarvoor al een naam beschikbaar is worden opgenomen; er worden dus geen nieuwe namen toegekend.

De in dit boekje gepresenteerde lijst van de rechtvleugelige orden (sprinkhanen en krekels, oorwormen, kakkerlakken, termieten, wandelende takken) toont wat de commissie voor ogen staat bij een lijst met Nederlandse namen van insecten en kan zodanig als een discussiestuk opgevat worden.

In zijn algemeenheid is de indeling van drie lijsten met verschillende ingangen goed bruikbaar en overzichtelijk. Enkele punten van kritiek zijn echter ook op zijn plaats. Zo kan men zich afvragen of het opnemen van soorten die niet in de Benelux voorkomen, maar wel een brede bekendheid genieten (bijvoorbeeld wandelende takken), wenselijk is. Een beperking tot soorten die in de literatuur gemeld zijn voor de Benelux is wellicht overzichtelijker. De gebruikte literatuur is overigens een vrij

beperkte greep uit de talrijke Nederlandse publikaties over rechtvleugelingen. Om de gekozen Nederlandse namen te kunnen beoordelen, is het belangrijk om te weten welke criteria de commissie hanteert bij het selecteren van de definitieve naam. Het is een gemis dat dit niet verder wordt toegelicht in de inleiding.

RK

Kuchlein, J. H. (met medewerking van J. H. Donner), 1993. *De kleine vlinders. handboek voor de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera*. Wageningen, Puidoc. 715 pp., 8 kleurenplaten, 1372 verspreidingskaarten. ISBN 90-220-1038-4, prijs f 150,-.

'Waarom een boek over micro's?' Dit is de eerste vraag, die in de inleiding wordt gesteld en beantwoord. Twee directe antwoorden worden gegeven: ze zijn mooi en (dus) het bestuderen waard en er is sinds lange tijd geen faunistisch overzicht verschenen. Het derde antwoord is wat minder direct en meer indicatief: micro's komen zo ongeveer overal en altijd wel voor en zijn vaak gebonden aan specifieke habitats. Het vermoeden bestaat dat micro's geschikt zouden kunnen zijn als milieu-indicatoren.

Met in het achterhoofd deze drie redenen om een handboek over de bijna 1400 Nederlandse micro's te gaan schrijven kwam dit lijvige werk tot stand. De inleidende hoofdstukken verraden de voormalige docent. De achtereenvolgende hoofdstukken Morfologie, Oecologie, Zoölogische taxonomie en diergeografie en Het optreden van de mens en de gevolgen zijn een poging om binnen beperkte ruimte alle informatie te geven die de auteur relevant vindt. Daardoor wordt eigenlijk veel meer informatie gegeven dan voor het bovengenoemde doel nodig is. Voor een gedeelte had slechts verwezen hoeven te worden naar verdere literatuur. Los daarvan geven deze hoofdstukken toch een prima inleiding op die diverse onderwerpen, waarbij uitgebreide literatuurlijsten worden gegeven.

Na een hoofdstuk Faunistiek volgt de bulk van het werk: de bespreking van de resultaten en de aantekeningen bij en verspreidingskaarten van de soorten. In een tabellarisch overzicht worden alle soorten opgesomd met vermelding van nummer (verwijzend naar het kaartje), een afkorting, de oecologische status, de periodes waarin de soort werd aangetroffen, het aantal provincies en uurhokken waarin de soort werd gevonden, de abundantieklasse waar de soort in valt en een codering voor de voedselplant/bron van de rups. Kritische punten hierbij zijn bijvoorbeeld het feit dat verklaringen van in de tabel gebruikte coderingen te veel verspreid zijn en dat een term als 'oecologische status' ('adventief', 'rariteit', 'standvlinder') wat misplaatst lijkt. De verspreidingskaarten (Amersfoort-grid) nemen ongeveer de helft van het boek in beslag en dit zou minder hebben gekund. Er zijn te veel kaartjes met slechts één of enkele stippen, die waarschijnlijk wel gecombineerd hadden kunnen worden. Sommige kaartjes hebben zelfs geen enkele stip ('uurhok onbekend')! Bij de aantekeningen zou men dan de verdere uitwerking van de oecologische gegevens en mogelijkheden als indicator-soort verwachten. Ze blijken bijna uitsluitend taxonomische en faunistische van aard te zijn. De oecologische component zit dus blijkbaar vooral in de tabel.

Aan het einde van het boek worden de resultaten nog eens 'getalmatig' bewerkt (aantal soorten per provincie, soortenrijkste uurhokken, vergelijking met andere gebieden) en wordt kort ingegaan op zaken als verspreidingspatronen, areaalgrenzen en dynamiek van arealen.

Uiteindelijk is het boek wat te zwaar en te duur geworden voor een groot publiek en voor wat het eigenlijk had moeten bieden. Desalniettemin is het een uitstekende basis voor faunistisch werk (en de resultaten die daaruit voort kunnen vloeien). Opgemerkt kan worden, dat nu de lezer het gevoel kan krijgen dat er meer dan de benodigde achtergrondinformatie in staat, bijvoorbeeld over verzamelen, prepareren en determineren. Daar tegenover staat echter wel, dat er geen enkel (Nederlandstalig) werk is, dat deze combinatie van basisinformatie en informatie toegespiest op micro's biedt.

PB